

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAMENT NA ĦEORPA EUROPSKI PARLAMENT PARLAMENTO EUROPEO
EIROPAS PARLAMENTS EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW
EUROPEES PARLEMENT PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EURÓPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROOPAPARLAMENTET

Zamestnávanie ľudí so zdravotným postihnutím (súčasnosť a ako ďalej)”

Workshop spojený s diskusiou organizovaný Janou Žitňanskou, poslankyňou Európskeho parlamentu 26. jún 2015 - Informačné centrum Európskeho parlamentu v Bratislave

ZÁVERY Z WORKSHOPU

V Európskej únii žije približne 16 % ľudí so zdravotným postihnutím z celkovej populácie EÚ a ich celkový počet je asi 80 miliónov. Predstavujú tiež jednu šestinu pracujúcej populácie a 75 % z tých, ktorí by mohli potrebovať intenzívnu podporu, nemá prístup k zamestnaniu. Celkovo 38 % osôb so zdravotným postihnutím vo veku od 16 do 34 rokov zarába o 36 % menej ako osoby bez zdravotného postihnutia. Miera chudoby je u ľudí so zdravotným postihnutím o 70 % vyššia ako priemer, aj z dôvodu obmedzeného prístupu k zamestnaniu. Navyše majú tieto čísla v dôsledku starnúcej populácie EÚ narastať.

Ak má stratégia EÚ „Európa 2020“ úspešne vytvárať inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast, potrebuje nevyhnutne plné ekonomické a sociálne zapojenie ľudí so zdravotným postihnutím. Komisia vo svojej *Stratégii pre oblasť zdravotného postihnutia 2010 – 2020: obnovený záväzok vybudovať Európu bez bariér* identifikovala osem hlavných oblastí, v ktorých je potrebné prijať opatrenia: bezbariérovosť, zapojenie, rovnosť, zamestnanosť, vzdelávanie a odborná príprava, sociálna ochrana, zdravie a externá činnosť. Tie sú potrebné nielen na vykonávanie *Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím* na úrovni EÚ vrátane jeho vykonávania inštitúciami EÚ, ale taktiež majú iniciovať doplnenie opatrení na vnútroštátnej úrovni členských štátov EÚ.

O tom, ako tomu je na Slovensku v oblasti zamestnanosti ľudí so zdravotným postihnutím, diskutovali účastníci workshopu na tému ***“Zamestnávanie ľudí so zdravotným postihnutím (súčasnosť a ako ďalej)”***, ktorý zorganizovala ***Jana Žitňanská, poslankyňa Európskeho parlamentu*** v piatok 26. júna 2015. Workshop sa konal v Informačnom centre Európskeho parlamentu v Bratislave za účasti viac ako 40 zástupcov zamestnávateľov ľudí so zdravotným postihnutím, chránených dielní, Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím na Slovensku, členov Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím pri Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a to zástupcov skupín organizácií osôb so zdravotným postihnutím, zástupcov mimovládnych organizácií ľudí so zdravotným postihnutím, či Inštitútu pre výskum práce a rodiny. *“Ako europoslankyňa považujem za dôležité, aby sa téme zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím venovala väčšia pozornosť, aby došlo nielen k pomenovaniu systémových nedostatkov, ale aj k pomenovaniu možných riešení, ako situáciu zamestnanosti ľudí so zdravotným postihnutím na Slovensku výrazne zlepšiť”* uviedla hneď na začiatku workshopu Jana Žitňanská.

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAMENT NA ĦEORPA EUROPSKI PARLAMENT PARLAMENTO EUROPEO
EIROPAS PARLaments EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW
EUROPEES PARLEMENT PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EURÓPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROPA-PARLAMENTET

Napriek prijatiu viacerých medzinárodných dohovorov či národných dokumentov Slovenskou republikou, zostáva oblasť zamestnanosti ľudí so zdravotným postihnutím na Slovensku stále okrajovou témou. Podľa slov **Branislava Mamojku**, predsedu Národnej rady občanov so zdravotným postihnutím v SR a **Milana Měchuru**, metodika pre sociálne a právne poradenstvo v Únii nevidiacich a slabozrakých Slovenska, “nepomohla tomu na Slovensku ani posledná novela zákona o službách zamestnanosti, ktorá z mnohých obligatórnych príspevkov určených na podporu zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím urobila príspevky fakultatívne.” Tak mnohé chránené dielne prišli o značnú časť dotácií a mnohé z nich v súčasnosti zatvárajú svoje brány. O úskaliach veľkých či malých chránených dielní hovorili **Milan Štefanka**, konateľ chránenej dielne ZEDKO, s.r.o. z Banskej Bystrice a **Anna Paulovičová** a **Eva Horňanská** z chránenej dielne ZRNKO z Bratislavy. Úspešná inklúzia ľudí so zdravotným postihnutím do všetkých oblastí spoločenského života znamená možnosť dosiahnuť čo najvyššie vzdelanie, získať vhodné a primerané zamestnanie, možnosť založiť si rodinu a viesť rodinný život, iné spoločenské uplatnenie. O dôležitosti prepojenia sociálnych služieb a služieb zamestnanosti nielen u ľudí so zdravotným postihnutím niet pochýb. Aj o tom diskutovala **Viera Záhorcová** z Agentúry podporovaného zamestnávania na Slovensku, ktorá zdôraznila, že “podporované zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím nemôže byť vnímané len ako finančná podpora. Primárne ide o metódu práce s klientom so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce, ktorý pracuje v súťaživom prostredí.” Absencia ľudí so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce má negatívne dopady na našu spoločnosť. Oblasť zamestnávania a zamestnateľnosti ľudí so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce je nielen na Slovensku nesmierne dôležitá. O príkladoch dobrej praxe, ako sa to dá, keď je vôľa, aký to má pozitívny dopad nielen na ľudí so zdravotným postihnutím ale aj na zdravých zamestnancov a na firemnú kultúru, prišiel pohovoriť **Martin Palič**, vedúci reštaurácie McDonald's v Bratislave. Na Slovensku by sme mali vyvinúť maximálne úsilie za to, aby sme čo najviac sprístupňovali otvorený trh práce pre ľudí so zdravotným postihnutím, čo neustále zdôrazňovali účastníci workshopu. Porovnanie situácie na Slovensku so situáciou v oblasti zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím vo vybraných členských štátoch EÚ prezentovala právnička **Katarína Batková**. Poukázala na príklady dobrej praxe najmä v štátoch, ako sú ČR, Maďarsko, Poľsko, či Švédsko, Veľká Británia, Francúzsko. Zdôraznila, že problém nespočíva v európskej legislatíve, ale vo vnútroštátnych nastaveniach členských štátov. Podľa nej by “zamestnávateľia na Slovensku mohli čerpať viac finančných prostriedkov na podporu zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím, keby legislatíva v oblasti služieb zamestnanosti na Slovensku viac kopírovala definície zo smerníc a nariadení Komisie, ako tomu je v susedných štátoch.”

Záver

Na workshope boli definované dve hlavné témy, ktoré treba v súčasnosti riešiť, a to:

1. Umožniť väčším chráneným dielniam čerpať celé príspevky podľa zákona o službách zamestnanosti, na ktoré majú v zmysle zákona nárok a netýkal sa ich strop stanovený štátnou pomocou de minimis, k čomu je potrebné:

- upraviť podmienky čerpania jednotlivých príspevkov tak, aby sa oddelili príspevok na mzdu zamestnancov so zdravotným postihnutím a príspevok na mzdu asistentov od príspevku na ostatné výdavky chránenej dielne;
- v zákone o štátnej pomoci a v jednotlivých schémach štátnej pomoci upraviť to, aby príspevky pre chránené dielne boli chápané ako štátna pomoc podľa nariadenia o tzv. blokových výnimkách a nie nariadenia o štátnej pomoci de minimis.

2. *Potreba širšej úpravy zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím:*

- umožniť aj osobám inštitucionalizovaným v zariadeniach sociálnej starostlivosti čerpať napríklad príspevok na osobného asistenta alebo iné príspevky, ktoré by im umožnili získať zamestnanie;
- zmeniť podmienky na príspevok na osobného asistenta tak, aby bol tento zachovaný aj v prípade, že príjem osoby so zdravotným postihnutím stúpne po nástupe do zamestnania, aby sa tak podporilo zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím;
- upraviť podmienky poskytovania príspevku na asistenta podľa zákona o službách zamestnanosti tak, aby buď asistent mohol vykonávať aj inú pracovnú činnosť ako pomoc zamestnancovi so zdravotným postihnutím, alebo sa nezapočítaval do počtu zamestnancov v prípade posudzovania podmienok na získanie štatútu chránenej dielne;
- upraviť podmienky vykonávania činnosti asistenta podľa zákona o službách zamestnanosti tak, aby mohlo byť jednej osobe so zdravotným postihnutím pridelených viacero asistentov, aby viac smenné prevádzky mohli efektívnejšie fungovať;
- upraviť podmienky pre výkon zamestnania pre osoby so zdravotným postihnutím tak, aby nemuseli byť prijímané len na jednu činnosť (napríklad len predavač, ale už nemôže pripravovať pokrmy alebo obsluhovať hostí, lebo je to iná práca podľa národnej klasifikácie povolání), aby mohli v práci vykonávať v praxi reálne povolania;
- upraviť definíciu a chápanie "chránenej dielne" tak, aby to nebol striktno ohraničený špeciálne upravený fyzický priestor pre osoby so zdravotným postihnutím, ale aby sa to chápalo viac abstraktne ako priestor pre zamestnávanie osoby so zdravotným postihnutím, aby sa darila viac integrácia do prostredia a neboli tieto osoby segregované a vytláčané do špeciálnych priestorov a zároveň, aby sa aj zmenené pracovné podmienky iného ako fyzického charakteru chápali ako úprava pre získanie štatútu chránenej dielne alebo chráneného pracoviska;
- prehodnotiť spôsob posudzovania miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, pretože tá sa líši nie len vzhľadom na zdravotné postihnutie, ale aj vzhľadom na to, akú prácu má osoba so zdravotným postihnutím vykonávať (napríklad nepočujúca osoba nemôže vôbec vykonávať prácu v callcentre, ale príprava jedál alebo účtovníctvo je bez problémov; rovnaké platí špecificky pri duševných poruchách, kde sa veľmi ťažko určuje miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, ktorá sa navyše v čase dosť podstatne mení);
- v EÚ sa za chránené dielne považuje dielňa, v ktorej pracuje minimálne 30 % z celkového počtu zamestnancov zamestnanci so zdravotným postihnutím na rozdiel od Slovenska, kde je toto číslo 50 % - preto je potrebné taktiež pristúpiť k poníženiu tohto percenta aj v slovenskej legislatíve.

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAMENT NA ĽEORPA EUROPSKI PARLAMENT PARLAMENTO EUROPEO
EIROPAS PARLAMENTS EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW
EUROPEES PARLEMENT PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EURÓPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROOPAPARLAMENTET

3. *Ďalšie súvislosti a podnety od účastníkov workshopu na zmenu v oblasti zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím:*

- povinnosť zamestnávať občanov so zdravotným postihnutím, respektíve realizovať náhradné plnenie zadávaním zákaziek chráneným dielňam sa vťahuje aj na verejnú a štátnu správu, preto by bolo potrebné zistiť aktuálny stav plnenia týchto ustanovení verejnou a štátnou správou a na základe zistení iniciovať ďalšie kroky;
- zvýšiť odvod náhradného plnenia pre zamestnávateľov, ktorí nezamestnávajú povinný podiel zamestnancov so zdravotným postihnutím a ktorí nerealizujú náhradné plnenie ani zadávaním zákazky vhodnej na zamestnávanie občanov so zdravotným postihnutím prostredníctvom chránených dielní;
- opätovne zaviesť náhradné plnenie pre zamestnávateľov, ktorí nezamestnávajú povinný podiel zamestnancov so zdravotným postihnutím aj prostredníctvom zadávania zákazky chráneným pracoviskám, nielen chráneným dielňam;
- zvýšiť priamy kontakt pracovníkov úradov práve, sociálnych vecí a rodiny s chránenými dielňami nielen prostredníctvom administratívneho styku, ale aj priamymi návštevami chránených dielní a komunikáciou priamo so zamestnancami so zdravotným postihnutím chránených dielní;
- vzhľadom na demotivujúcu situáciu pre osoby so zdravotným postihnutím v oblasti aktívne sa zamestnať - zamestnanie a vyšší príjem rovná sa pre osobu so zdravotným postihnutím stratu príspevkov na kompenzácie dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, upraviť legislatívu tak, aby pracujúce osoby so zdravotným postihnutím o príspevky na kompenzácie neprichádzali;
- opätovne navrátiť obligatornosť príspevkov na služby zamestnanosti v nadväznosti na zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím;
- umožniť voľnejší pohyb zamestnancov so zdravotným postihnutím v rámci výkonu ich pracovnej činnosti v chránených dielňach či na chránených pracoviskách, aby sa priestor na výkon zamestnania nebral len priestor nachádzajúci sa výhradne na adrese sídla alebo prevádzky chránenej dielne, či chráneného pracoviska, ale v nadväznosti na potrebu aj priestor podľa určenia vedúceho pracoviska napríklad trh apod.);
- potreba zadefinovania štandardov sociálnych služieb v legislatíve;
- potreba zadefinovania konkrétnych nástrojov na pomoc a podporu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce;
- ako nový nástroj pre podporu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce umožniť pracovnú prax (časovo obmedzenú napríklad na 6 mesiacov) pre osoby so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce v priamej analógii s už existujúcim nástrojom využívania dobrovoľníckej práce;
- rozdeliť posudzovanie prideľovania príspevkov chráneným dielňam, ktoré majú predmet svojej činnosti výrobu a ktoré sú orientované na verejnoprospešné služby (ako napríklad vzdelávanie, či sociálne služby, nakoľko v tejto oblasti nie je možné vykazovať zisky alebo sa zisky ťažko získavajú);
- zabezpečiť širšiu informovanosť zamestnávateľov, ktorí nezamestnávajú povinný podiel zamestnancov so zdravotným postihnutím o tom, aké tovary a služby chránené dielne

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ PARLAMENTO EUROPEO EVROPSKÝ PARLAMENT EUROPA-PARLAMENTET
EUROPÄISCHES PARLAMENT EUROOPA PARLAMENT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ EUROPEAN PARLIAMENT
PARLEMENT EUROPÉEN PARLAMENT NA ĦEORPA EUROPSKI PARLAMENT PARLAMENTO EUROPEO
EIROPAS PARLAMENTS EUROPOS PARLAMENTAS EURÓPAI PARLAMENT IL-PARLAMENT EWROPEW
EUROPEES PARLEMENT PARLAMENT EUROPEJSKI PARLAMENTO EUROPEU PARLAMENTUL EUROPEAN
EURÓPSKY PARLAMENT EVROPSKI PARLAMENT EUROOPAN PARLAMENTTI EUROPA-PARLAMENTET

poskytujú, aby sa zvýšila možnosť náhradného plnenia cez zadávanie zákaziek chráneným dielňam.

- pri súčasnom nastavení podmienok čerpania eurofondov je dosť zložitá aby sa chránené dielne uchádzali o takéto formy financovania svojich projektov - pomohlo by, keby bola samostatná výzva pre čerpanie eurofondov špeciálne pre chránené dielne a chránené pracoviská, kde by boli podmienky čerpania prispôsobené charakteru týchto prevádzok, zameranie by mohlo byť napríklad na technologickú vybavenosť, čo by im následne pomohlo prežiť v podnikateľskom prostredí aj pri znížených dotáciách.

Účastníci často zdôrazňovali fakt, že posledná novela zákona o službách zamestnanosti zapríčiňuje postupnú destabilizáciu chránených dielní, ktoré sa postupne zatvárajú. Súčasne však zdôrazňovali, že tovary a služby ponúkané chránenými dielňami by mali byť kvalitné. Na workshope sa intenzívne diskutovalo, z čoho vzišlo mnoho podnetov, návrhov na zlepšenie situácie zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím. Tie chce Jana Žitňanská aktívne presadzovať v priamej nadväznosti na jej aktivity v Európskom parlamente a členstvo vo Výbore pre zamestnanosť a sociálne veci a Medziskupiny pre zdravotné postihnutie.

Súčasne zdôraznila, že to nie je posledný workshop, ale v blízkej dobe pripravuje workshopy a semináre na ďalšie dôležité témy pre ľudí so zdravotným postihnutím s cieľom zlepšiť systém posudzovania dôsledkov zdravotného postihnutia, či implementáciu Dohovoru OSN pre osoby so zdravotným postihnutím na Slovensku.

“Ak štát a politici majú niekomu pomáhať, sú to predovšetkým ľudia, ktorí si nie svojou vinou sami pomôcť nevedia” zdôraznila na záver **Jana Žitňanská**.